

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Astra la Caransebeș.

Majestatea Sa Regele Carol II. președintele de onoare al „Astrei” participă la Adunarea ei generală.

Serbările au început în seara zilei de Miercuri, 12 Noembrie, și au durat până a treia zi, Vineri.

Cei dintâi soli ai serbărilor — membrii comitetului central al „Astrei” — au sosit Miercuri seara. Comitetul aranjator al serbărilor, însoțit de autoritățile și intelectualitatea din oraș, au eșit la gară, într-o întâmpinare.

Cuvântul de salut îl exprimă protopresbiterul *Andrei Ghidiu* — președintele despărțământului Caransebeș al Astrei.

Aceeași zi seara corul catedral și al reuniunii de cântări din loc, sub conducerea Dlui Profesor *Constantin Vladu*, au dat în cinstea înalților oaspeți, cari se aflau în Palatul Episcopal, o serenadă.

Impresionat răspunde Dl. Dr. *Preda*, mulțumind în acelaș timp pentru manifestația de caldă iubire ce se face de către cetățenii orașului nostru.

Seara a avut loc serată de cunoștință.

Joi. Obiectivul pregătirilor, ziua **sosirii** Majestății Sale Regelui, apăru în sfârșit deodată cu soarele unei glaciare dimineți de toamnă, care promitea totuș o zi frumoasă.

Dealungul străzilor curate lume de toate nuanțele se înșirua la spatele unui cordon aranjat pentru menținerea ordinii.

După orele nouă un impozant banderiu de călăreți a pornit — spre gară — în fruntea trăsurilor, cari duceau pe primitorii Majestății Sale Regelui.

La 10 ore și 50 minute sunet de trâmbițe anunță sosirea trenului regal. Impodobit cu verdeață și cu flori, cu tricolorul fălfăind pe el, intră în gara splendid impodobită și ea. Un lung strigăt de urale și ro-pote de aplauze însoțesc privirile și pașii Regelui pe pământul Banatului.

În numele populației din Banat Dl *Sever Bocu* salută pe Majestatea Sa, urându-i bun sosit pe acest pământ. Primarul orașului Caransebeș Dl *Nicolae Domăniașu* oferă Suveranului tradiționala pâne și sare. Dl *General Panaitescu* comandantul corpului VII de armată, dă raport despre starea trupelor din subordine.

Însoțit de doi aghiotanți regali, de impunătorul cortegiu al mulțimilor vrăjită de venirea Domnului Țării, El se îndreaptă spre biserică. Aci altă lume: preoți, elevi delegați ai școalelor din Lugoj și Timișoara, coriști, coriste etc.

Iată automobilul Regelui. În ușa bisericii îl întâmpină Episcopul *Iosif* și Episcopul *Grigorie* al Aradului. Episcopul *Iosif* rostește câteva cuvinte de bine-ventare, prezentându-i Sfânta Evanghelle, iar *Grigorie* Sfânta Cruce, pe care Majestatea Sa, făcându-și Sfânta Cruce, le sărută. Rumoarea din biserică a încetat. Privirile toate se îndreapta spre ușa, prin care El intră. Iată-l în fine. Ocupă locul destinat din fața străzii drepte, dar nu se așează o clipă pe fotoliul pus la dispoziția Sa.

Aci se oficiază un scurt serviciu divin. Servește Prea Sfințitul *Grigorie* al Aradului, înconjurat de PP. CC. LLor Arhimandriții *Policarp Morușca* dela Hodoș-Bodrog și Dr. *Vasile Lăzărescu* dela Oradea-mare, P. O. D. Protopresbiteri *Andrei Ghidiu* al Caransebeșului și *Fabriciu Manuilă* al Lipovei, diaconii *Ioan David* și *Teodor Roșca*. Răspunsurile le-a dat corul comun al catedralei și reuniunii de cântări din loc, condus de Dl profesor *Constantin Vladu*.

La slujba divină au participat deasemeni: I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Dr. *Nicolae Bălan* dela Sibiu.

Dela biserică Majestatea Sa a mers la reședința Episcopală, de unde apoi a mers la Adunare.

La orele 12 s'a făcut deosebit de solemn deschiderea adunării generale. Majestetea Sa, președintele onorific al Astrei, participă în fruntea Comitetului. Cuvântul de deschidere îl rostește I. P. Sfințitul Arhiepiscop și Mitropolit *Nicolae*, în locul președintelui,

Vasile Goldiș, care este suferind și în neputință de a participa la adunare. Iată frumoasa cuvântare de deschidere:

Sire,

Domnilor Miniștri,

Onorată Adunare generală.

Sufletu-mi este cuprins de o fericită și firească emoție, având prilejul și onoarea să prezidez o adunare generală a „Astrei” sub auspiciile Majestății Sale iubitului nostru Rege Carol II, Președintele de onoare și patronul vechei și cu cinste încununată noastre „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. Și sunt convins, că sufletu, D-Voastre este covârșit de aceeași emoție și fericire, pentru că peste bucuria pe care o stârnește în inima unui frumos colț de țară, — prezența Majestății Sale la această Adunare generală e una dintre cele mai elocvente dovezi, că slăvitul nostru Suveran, în care ne-am pus nădejdiile noastre de mai bine, se găsește în fruntea celor mai aleși fii ai neamului și atunci când e vorba de silințele culturale ale acestuia. Momentul solemn este cu atât mai important, cu cât poporul nostru a învățat din trecutul său să prețuiască și să cinstească asemenea gesturi de măreție și frumusețe cu adevărat regală și să tragă concluziile și datorile firești ce se desprind din ele: alipirea tot mai intimă și mai devotată către glorioasa noastră Dinastie și către înțelepții ei reprezentanți.

Emoționat și respectuos aduc deci salutul omagial al meu și al D-Voastre, Doamnelor și Domnilor, Majestății Sale Regelui, pentru rara cinste și bucurie ce ne-o face, participând la această adunare generală a „Astrei”.

I. P. S. Sa vorbește cu multă competență și apoi declară Adunarea generală a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” din anul 1930 deschisă.

Aspectul deosebit de solemn al momentelor este desăvârșit, căci iată-L pe Regele Culturii ridicat în picioare și rostind răspicat.

„Când președintele Vostru, a cărui absență mai mult ca oricine o regret, căruia ca și mine îi veți ura o cât mai grabnică însănătoșire, Mi-a propus să viu să prezidez azi această primă adunare a Astrei, ce se ține sub domnia Mea, am răspuns cu nesfârșită bucurie la această chemare, căci o asociație cu un trecut atât de glorios în răspândirea culturii și luptei pentru unitatea națională, nu poate fi privită decât cu cea mai mare bucurie.

Orice instituție care-și face datoria, o consider ca un colaborator de fiecare zi, mai ales în aceste zile, când mijloacele restrânse ale statului nu-i permit a-și îndeplini toată datoria către școală, asociațiile culturale, în cazul acesta Astra, are rol covârșitor.

Acolo unde nu poate pătrunde școala să pătrundă asociațiile culturale. Chiar în timpuri normale rolul lor

nu e să învețe buchile pe copii, ci să completeze rolul școlii în viața de stat și de toate zilele, să aducă școala în viața cotidiană a mulțimei.

Trecutul atât de frumos al acestei asociații nu poate fi decât cea mai mare cheazășie că-și înțelege rostul său în popor și stat.

Cu această credință și în această zi solemnă, fac cele mai calde urări pentru propășirea acestei frumoase instituții de cultură, convins, că toți veți fi alături de Mine în lupta pentru cultura românească.

Cuvintele din urmă ale Regelui sunt acoperite de entuziasmele urale ale sălii arhipleine de membrii.

Di Ministru Sever Bocu, în cuvintele pe cari le adresează Suveranului, face o paralelă între încoronatele capete purtătoare de cultură, cel de altădată și cel de acum.

Lung și deosebit de călduros aplaudat a fost cuvântul celei mai înalte instituții de cultură, cel al Academiei Române, și aici al gingașului poet Octavian Goga. Dsa motivează această emoție, cu dragostea ce poporul o are pentru Suveranul său iubit, născut pe acelaș pământ cu el!

Acelaș cald salut îl aduce în numele bisericii ortodoxe Prea Sfințitul Episcop Grigorie al Aradului

Vorbesc apoi P. O. D. Protopresbiter al Caransebeșului Andreiu Ghidiu în numele despărțământului Caransebeș al Astrei, Dnil Jean Bart în numele „Societății Scriitorilor Români”, Prof. Universitar Mihail Dragomirescu în numele Universității Libere, Di General Manolescu în numele Caselor Naționale și Emanoil Bucuța în numele Educației Poporului, — toate din Capitală.

Timpul fiind înaintat s'a renunțat la salutul celorlalte societăți și asociații de cultură, mulțumindu-li-se tuturor prin graul I. P. Sfințitul Mitropolit Nicolae

În acordurile muzicii militare a batallonului 11. Văuători de munte, care întonează „Imnul Regal”, Majestatea Sa intră în sala feeric luminată a restaurantului „Pomul Verde”, unde se pregătise masa.

Aici s'a ținut un singur toast, al I. Preasfințitului Mitropolit, care închioă pentru Rege. Majestatea sa mulțumește afectuos și ridică paharul pentru prosperarea Astrei.

Dela banchet alaiul pornește la inaugurarea expoziției, organizată în localitățile din parter ale liceului „Traian Doda”. La intrare, corul „Vidu” întâmpină cu un „Imn de slavă” de maestrul Filaret Barbu. Di Inginer Pavel Goanță — președintele comunității de avere — adresează Majestății Sale o caldă urare, care să-L călăuzească la vizitarea produselor industriale din Banat, expuse într'o modestă expoziție aci. Di Profesor Ioan Penția, în accente de o caracteristică dulceață, aduce salutul liceului pe care îl conduce dsa.

Urmează ședințele secției științifice și literare.

Dnii profesori universitari, Dr. Ioan Lupaș conferențiază despre „Importanța luptei dela Posada“, iar Dl G. Bogdan Duică despre bănațeanul Vasile Maniu, fost membru al Academiei Române, prim-președinte al curții de apel din Iași.

După masă la orele 630, cu acelaș fast protocolar, însoțit de aceleași nepotolite erumperi de „trăiască Regele“, a părăsit orașul, îndreptându-se spre gară, și deacolo mai departe.

Seara la orele 9 a avut loc un concert, la care, au debutat „corul catedral“ din Caransebeș, corul Vidu din Lugoj și corul maestrului compositor Sabin Dragolu din Timișoara.

Vineri. Amăsurat programului, Vineri la 10 ore s'a ținut o nouă ședință a adunării generale.

Tot aci Dl prof. universitar G. Bogdan-Duică, ca raportor al comisiei de candidare, citește lista noului comitet central, care se primește cu aplause, și astfel președintele, domnul Vasilie Goldiș se realege președinte pe un nou ciclu.

VORBIREA

părintelui Dr. GH. CIUHANDU, rostită în Brașov, la 11 Nov. a. c. în adunarea generală a Asociației clerului „A. Șaguna“.

II.

Onorat Congres!

Preoțimea românească ortodoxă din veacul XIX-lea și până la înfăptuirea României-Mari a îndeplinit o frumoasă operă culturală, pe lângă aceea de Altar. Încă la 1675 se codifica, din partea Soborului ardelean al mitropolitului Sava Brancovici, următoarele: „...tot creștinul să-și ducă pruncii la biserică, și popa — după ce va isprăvi slujba bisericii — să facă știre, cumcă să se strângă pruncii în biserică, să-i învețe, cum este scris mai sus“. Iar mai sus canonul I, orânduia: „Cuvântul lui Dumnezeu, ca să se vestească în limba noastră românește, carele ne-am născut...“¹⁾.

Școala confesională ortodoxă ardeleană, din aceasta tindă a Bisericii a răsărit, și s'a perpetuat, până în anii decurând trecuți. Aceste școale ortodoxe din Ardeal, cărora Dimitrie Eustatievici, brașoveanul, li-a fost întâiul director, au primit următorul certificat național dela unitul Petru Maior: „Eară cu școalele-cele de prin sate, până acum întrec neuniții pe uniți, în Ardeal“²⁾, — ca să nu mai grăim și de școala ardeleană, a Blajului, o instituție mai mult de

catolicizare și o lume izolată dela început, în care n'avea voie să se sălășluiască spiritul național românesc...: sunt cuvinte ale D-lui N. Iorga³⁾.

* * *

Fraților!

Nu mă voi întinde la toate problemele culturale ale acestul Congres. Voi menționa aci pe cele două mai de seamă: *grija de școalele populare* și *grija învățământului religios* pe întreagă scara sa, dela școalele pentru popor până la Academii teologice. Aceste sunt punctele-cele mai sensibile astăzi, după radicala schimbare a stărilor politice în favorul Neamului nostru și în mijlocul „uriciunei pustiirii“ în cele duhovnicești, în mijlocul perturbațiilor, cari așa de grav ating viața morală a vremilor noastre.

Școalele noastre pentru popor, în ipostasul lor de școale confesionale și naționale în aceeași vreme, erau provăzute, în mare parte, de înșiși preoții noștri cari, dela legiurile administrative și culturale ale mitropolitului A. Șaguna încoaci, au devenit diriguitorii — directorii — școalelor. Congresul național-bisericesc dela 1870 crează un special normativ pentru organizarea și prevederea învățământului în școalele naționale-confesionale, pentruca mai apoi să mai creeze un organ, pe cel al comitetelor școlare, identice cu comitetele (consiliile) parohiale de astăzi.

Astăzi preoțimea noastră e înlăturată din vechile sale rosturi școlare. Instituția însăși zăbovește prea mult, din punct de vedere al dreptului public, într'un stadiu de nesiguranță păgubitoare disciplinei sufleteste. Mai mult chiar: prin legea învățământului primar, preotului ardelean i-s'a luat nu numai atribuția de director școlar, ci și cea de catihet al propriilor săi fii duhovnicești. Atribuția catihetică a preoților noștri a fost trecută, prin lege (art. 61) cu preferință, asupra învățătorului, îndreptățit și îndatorat a face el singur și instrucția religioasă a tineretului.

Cu aceasta, iată-ne că stăm și în fața acelei de a doua problemă capitală, *ca preotul să-și reieie locul canonic și tradițional de catihet*, pe care-l are prin misiunea sa spirituală, prin hirotonia sa, care numai dânsului îi dă atribuția de a propovădui, ori cui și între orice împrejurări, Cuvântul lui Dumnezeu, deci și de a face instrucția religioasă a tineretului.

În această privință Ardealul își are tradiția sa ce am menținut-o, codificată prin canonul 7 al soborului dela 1675 al mitropolitului Sava

¹⁾ T. Cipariu: Acte și fragmente, 148 și 149.

²⁾ Ibid. 158.

³⁾ N. Iorga: Ist. Rom. din Ardeal și Ungaria II. 447 - 9.

Brancovici. Poate, nu va fi fără de interes s'o spun în două vorbe, cum s'a dat viață în eparhia Aradului acestei sobornicești hotărâri de catehizare prin preoți. Spun lucrul dintr'o experiență directă de un sfert de veac, ce am făcut-o la aceea episcopie. Adunarea eparhială dela 1902 îndatorase pe toți preoții din cura animarum, să catehizeze la școalele din parohiile lor. Au mers lucrurile cam greu la început. Dar la 1912 aveam la școalele primare confesionale 216 catiheți preoți (52% din totalul preoților eparhiei) și numai 165 catiheți din învățători. La 1930, deși avem legea învățământului primar, care pune catehizarea în atribuția învățătorilor, avem 310 catiheți preoți între cari și 3 protopopi, deci catehizează 80% din clerul pastoral. Dar ceea ce e de remarcat, e împrejurarea, că de o seamă de ani încoacia sporește tot mai mult numărul preoților catiheți, cari rivalizează cu învățătorii nu numai în arta predării învățământului religios, ci, *mai ales, în obținerea de rezultate religioase morale.*

Noi, Fraților, să ne dăm seama, că vremurile s'au schimbat radical. Dacă în trecut, vitregitatea vremurilor ne-au constrâns ca, săvârșind opera culturală, să neglijăm uneori cele duhovnicești, *acum a sosit vremea, să ne întoarcem, cu toate forțele noastre, spre problemele duhovnicești ale Neamului, dar în așa fel, ca să nu abandonăm nimic din ce ar putea să intre în sfera puterilor noastre de înfăptuire pe terenul național-cultural, fie din inițiativele noastre ori ca și colaboratori ai altor factori culturali.*

Aceste chestiuni și gânduri călăuzitoare mi-se par mie a fi *premisele logice, dela cari trebuie să pornească,* astăzi și de azi înainte, *îngrijorările preoților ardeleni căuțători de noui drumuri și mijloace de afirmare culturală în arena viitorului.*

În acest cadru de largă propovăduire culturală, noi așezăm în mod natural și tinerele noastre Academii teologice, ca tot atâtea produse firești ale misiunii didactice-bisericești și ale solului și nevoilor noastre speciale. Noi subliniem ființa lor și dreptul lor la viață, prin oameni ireproșabili *pe catedre,* întrunind criteriile vechilor dascăli ai Bisericii, curăția vieții și erudiția, și prin luminoase *rosturi educative ale acestor școale clericale,* chemate a ne da generații de preoți culți și evlavioși. În acest chip, Academile noastre teologice își vor îndeplini rostul lor religios-moral, dar se vor achita și de misiunea, să-i zicem: politică, de a ne da un cler, tare în credință și bine înarmat, alături de clerurile cultelor minoritare, cari covârșesc

azi în Ardealul nostru, cu cultura lor și cu armatura lor profesională și politică.

* * *

Dar, On. Congres, în nizuințele noastre de bine pentru viitor, noi, ca Biserică, ne vedem, în mod fatal, stânjeniți și chiar puși în inferioritate, prin anumite fapte și împrejurări.

Congresul nostru are tocmai scopul să lămurască aceasta dureroasă stare. Iată de ce este vorba:

Biserica ort. română — zisă „dominantă” prin Constituția țării dar nu și prin realitatea lucrurilor — a ajuns de ex. în privința subvențiilor dela Stat, în urma tuturor cultelor minoritare, și lipsită de orice posibilitate de afirmare mai de seamă. În ce stă, așa dar, „dominanța” ei?

Modificarea, în sens polițial, a art. 6 din Legea Cultelor, ne privește din nefericire, mai de aproape iarăși pe noi, cei cu dreptul la ponoase, cum veți vedea, — ponoase pentru cari și până acum, tocmai Frații Preoți, cari au cerut un regim de culte egalitar acasă și apărarea în afară a suveranității noastre naționale, au fost purtați pe la soboare și dați în judecată. — Repet, întrebând: e această „dominanță” ori servitute și ocară?

În al treilea loc, vine chestiunea reformei agrare. Felul cum a fost ea pregătită și pusă în aplicare, în Ardeal mai ales, va înțelege ori ce minte nepreocupată, că „dominanța” agrară a trecut pe partea cultelor minoritare; iar Biserica ortodoxă a trebuit să se mulțumească cu nespuse de puținul ce-l are în raport cu cultele minoritare.¹⁾

Congresul nostru va examina obiectiv această întreită problemă dureroasă, care ne reamintește de cele trei piroane, cari au sfășiat pe cruce Trupul Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru. Și, în consecință, vom cere, necontenit și până la deplină izbândă, vindecarea acestor rane, și prin o dreaptă împărțire a tuturor Cultelor, de pământul țării și din vistieria publică a Statului Român.

Iar ca o notă de actualitate va trebui să cerem, și să-i punem la punct pe târgoveții, cari de 200 ani tulbură rosturile firești de desvoltare a poporului român, cari ne-au adus peste capul Statului român pacostea suverani-

¹⁾ Țin să atrag atenția oricărui om cinstit asupra alor două înmănunchieri de dovezi izbitoare, pe cari le-a cules și aranjat Părintele Nich'or (un anonim), ceva sub titlul: *Biserica ortodoxă și Bugetul Cultelor* ('66 pag ni, și alta: *Confesionalism politic* ('69 pag), amândouă apărute în Sibiu, 1930.

Ele sunt un strigăt de primejdie în fața nedreptății mai mult ca umilitoare, cu care suntem tratați de regimul „renișilor” ajutați la Cârma țării.

tății „pontificie”, la adăpostul căreia s'au înfipt ei azi, ca niște lipitori pe un corp inactiv, în bugetul Statului, în vatra românească și pe întreagă scara oficiilor publice.

Iau întreagă răspunderea acestei muștrări, dupăcum nădăjduesc că Vă veți asocia mie și Frații Voastre; căci în definitiv, chestiunea se reduce la *întrebările, ce se aud și în popor: Suntem doar și în România-Mare sclavi ai pontificalului dela Roma, ori roboți ai Blajului papistășit? Dărilor noastre să se mai risipească pentru îmbuibarea acestor nesățioși?...*

Ce răspuns veți duce, Fraților, poporului la asemenea întrebări cu tâlc?

(Va urma)

Congresul Asociației clerului „Andrei Șaguna”.

Marți 11 Nov. a. c, asociația clerului „A. Șaguna” și-a ținut congresul anual sub prezidiul agilului președinte Dr. Gh. Ciuhandu, — în orașul ortodoxiei românești, în Brașov. De aici din Brașov au pornit cele mai îndârjite lupte, contra unașiei, care căuta să distrugă credința ortodoxă. Scriitorul acestor rânduri, fost student în Brașov, își amintește cu compătimire de starea jalnică în care se sbăteau uniții în acest oraș, conduși de preotul Brumbolu. Toți studenții eram români și trăiam în armonie. La oarele de religie însă preotul unit băga zizanie între băeți, hullad religia ortodoxă. Băeții însă îl urau grozav. Mai ales în postul praznicilor ducea studenții să-l cuminece la biserică ungurească. Când veneau îndărăt sârmanii erau ca plouați de rușine și injurau pe preotul Brumbolu, care îl băga într'o căciulă cu unguiri. Un coleg. Bașca era foc de cătrănit și promitea că are să-l tragă părintelui o păruță.

În vederea congresului, orașul avea aspect de sărbătoare. Preoțimea aștepta cu nerăbdare deschiderea congresului, ca să auză cuvântul mângăetor al I. P. Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, căruia i s'a făcut la sosire o primire sărbătorească. La oarele 9 dimineața s'a oficiat sf. liturgie, căreia i-a urmat un parastas pentru fostul președinte al acestei asociații Dr. Vasile Saftu. Erau de față toate autoritățile bisericesti, școlare, civile și militare, sub conducerea părintelui Mitropolit Nicolae.

Congresul s'a deschis la oarele 10 și jumătate de președintele Dr. Gh. Ciuhandu, prin vorbirea avântată pe care o publicăm în organul nostru.

A vorbit apoi convingător, ca totdeauna, I. P. S. S. Mitropolitul Bălan, care spune că după frumoasa cuvântare de deschidere a congresului, rostită de președintele asociației, i-au venit în minte unele cuvinte ale apostolului Pavel, care spune: „să dăm la oparte orice pledică și să alergăm cu străduință în alergarea

ce ne stă înainte”. Nu se găsea un loc mai bun pentru ținerea acestui congres, o localitate mai nimerită ca Brașovul. Ne găsim în acest liceu, în casa bisericii noastre, în această instituție ridicată prin nemăsurate străduințe, în care strămoșii noștri s'au desbrăcat de odoare, pentru a împodobi cultura națională.

Nu pot găsi în istorie o altă pildă de jertfă, un alt titlu de glorie. Acest congres îl interpretez ca o dovadă de identificare a preoțimei cu idealul evanghelic pe care o servesc. În această identificare rezidă aina succesului lumii.

Astăzi lumea cere mult dela preoți. Eu mă bucur când aud că pretențiile lumii sporesc, fiindcă sporirea acestor pretenții este o dovadă că lumea speră dela cler.

Dar dacă ne bucurăm de aceasta, în același timp trebuie să ne pătrundem de misiunea noastră, căci noi purtăm răspunderea sufletelor neamului nostru. Comoara sufletelor neamului ni-s'a încredințat nouă. Să fim mândri de a fi părinții sufletesti ai neamului nostru.

Din cuvântarea președintelui am făcut desprinderea unei legitime îngrijorări cu privire la situația de nedreptate ce se face bisericii ortodoxe române. Este bine să ne mărturisim suferințele și să ne îngrijorăm. Este dureros că biserica noastră e ținută încă într'o situație de nedreptate. Nu cerem privilegii, fiindcă n'am fost obișnuiți cu ele. Nu le-am avut și nu le vrem. Ceeace cerem, cerem cu toată hotărârea. Cerem ca acestei biserici, care a adus cele mai mari sacrificii și a contribuit la biruința neamului, să i se facă perfectă dreptate. N'am fi mândri de misiunea noastră, dacă n'am cere acest lucru.

În proporție cu numărul sufletelor, noi avem cele mai puține episcopii, decât ceilalți frați, cele mai puține organizații protopopești și chiar cei mai puțini preoți. Toate acestea, după cum am spus, sunt fapte în discordanță cu amănuntul că noi suntem reprezentanții masei de contribuabili la visteria țării. (Vii apl).

Ni se spune că este săracă visteria țării. Ne-am trudit să înființăm episcopia dela Timișoara și să reînființăm străvechile episcopii a Maramureșului. Acelaș argument: Nu sunt bani; dar pentru alții s'au găsit mijloace ca să se înființeze episcopii noi, ceea ce dovedește că s'a creiat o nedreptate.

Acum ni s'a cerut să reducem bugetul cu 20% la sută. Am răspuns, ca și în trecut, că suntem gata să facem orice jertfă, dar înainte de aceasta cerem statului să ne aplice și nouă dreptatea.

Un membru din guvern a spus că vrea să suprimă mijloacele de existență ale consistențelor mitropolitice noastre. I-am răspuns că nu-i cred capabili de asemenea fapte.

M'am cutremurat că a putut trece prin mintea cuiva să suprimă o organizație pentru care Andrei Șaguna a luptat din toate puterile și s'a sacrificat spre a putea să vadă înființată instituția de susținere a suflării românești.

În România Mare să fim amenințați de suprimare? (strigăte necontentite: Rușine, rușine, rușine...!)

Anul trecut s'a votat o lege pentru așezarea cultelor în țara noastră.

Prin această lege s'au făcut cele mai mari nedreptăți școlilor noastre și în mod cât se poate de evident au fost favorizate școlile din Blaj.

Mitropolitul dr. Bălan relevă apoi o serie de nedreptăți, cari au fost făcute de actualul guvern, nu numai bisericii, dar și școlii românești. Concomitent cu aceste nedreptăți, mitropolitul evidențiază modul cum au fost favorizate atât școala cât și biserica unită.

Sunt nedreptăți strigătoare la cer, spune mitropolitul, care trebuie să fie imediat reparate.

Am avut durerea să văd despuiate câteva biserică de puținul lor avut, care consta dintr'un petec de pământ. N'a fost cruțată măcar mitropolia din Sibiu. Deși a fost prevăzută în lege să i se dea câteva jugăre de pădure, în timp ce episcopii tuturor celorlalte confesiuni au primit, mitropolia din Sibiu n'a căpătat un arbore. Biserica noastră n'a căpătat nimic și ceea ce avem, este numai din jertfa credincioșilor. O comisiune oarecare a intervenit însă și ne-a despuiat și de acest unic avut din dan'a credincioșilor. Aș putea continua cu multe asemenea exemple, însă cred că acestea sunt suficiente. Fac apel la clerici și enoriași să stea alături de mine. Eu vă făgăduiesc că nu voi avea liniște și voi sta în fruntea tuturor mișcărilor, până la intronarea dreptății. (Congreștii și asistența ovaționează timp de cinci minute).

Țăria noastră a fost în timpul luptelor ce am dus, că am mers cler și mireni, mână în mână, umăr la umăr. De aceea fac apel să fiți alături de noi. Dau binecuvântarea mea pentru această luptă și rog pe Dumnezeu să ne binecuvinteze pentru ca să putem duce această luptă de dreptate, până la sfârșit.

Vom fi acuzați poate de clericalism. Clericalismul este o buruiănă străină de noi. Clericalismul nu s'a putut produce și nu se va produce la noi. El s'a ivit cândva și în evul mediu, în țările apusului. Și apariția lui a fost justificată complectamente. La noi însă cari n'am avut latifundii și n'am avut privilegiile, n'avem de ce fi clericali. Pentru ce să fim clericali? Pentru a ne apăra sărăcia? Am ținut să precizez aceasta, pentru că sunt sigur că vom fi acuzați în acest sens.

Vrem ca mireni să vie alături de noi și să găsim o formă de propagandă pe care n'am avut-o încă.

Mai concret, mă gândesc la un mare ziar, care să oglindească suferințele milioanele de credincioși.

Nu mă gândesc la un ziar clerical, sau la un ziar care să propage dogmele credinței noastre.

Mă gândesc însă la un ziar care să ia atitudine față de toate problemele mari românești și omenești. Organul acesta va trebui să oglindească mentalitatea și puterea spirituală a ortodoxiei, în care a rezidat puterea de existență a poporul românesc și care a realizat unitatea sufletească a poporul român.

Când se va face apel la voi și familiile voastre pentru creșterea acestui organ, să nu vă dați în lături. Trebuie să facem ca cuvântul nostru să fie auzit și respectat.

Până atunci nu vom înceta să ridicăm glasul nostru. Aceasta nu pentru interese personale, ci pentru interesul neamului și interesele bisericii noastre, care în epoca libertății trebuie să se afirme, iar nu să sufere.

Cu această hotărâre îmi închei cuvântarea, care a fost lungită pentru a vă putea împărtăși durerile mele și ale bisericii.

Mitropolitul Bălan e îndelung ovaționat de asistență.

Au luat cuvântul apoi arhiepiscopul *Andrei Crișanul* al Oradiei, d. genral *Batunoi*, care a adus salutul armatei, ținând o călduroasă cuvântare.

În cele din urmă a vorbit d. dr. *Cornel Volcu* din partea primăriei, apoi reprezentantul județului și reprezentanții celorlalte autorități, precum și reprezentanții societăților de binefacere.

Șezătoarea scriitorilor români în Arad.

Miercuri în 12 l. c după masă a avut loc în sala mare a Palatului Cultural, șezătoarea scriitorilor români.

Șezătoarea e deschisă de dl Vladimir Nicoară, printr'o spirituală conferință fără subiect, în cadrul căreia scuză neparticiparea lui Pamfil Șeicaru, care răcind la Cluj a fost nevoit să se întoarcă la București. Trece în revistă politica, moda, dansul etc.

Dl Volbură Poiană citește: *Urâta Satului*, — tânguirea unei fete urâte, — și *Gornistul*, — episod de răboiu.

Urmează arădanul Al. Negură, care citește poezia: *Scri-soare* scrisă în maniera lui Cotruș.

Umoristul Mircea Damian citește schițele: *În vizită și în tramvai*.

Poetul George Gregorian, recită poeziile *Noaptea de toamnă și Trei draci*.

D-șoara Catușa Elvas, dela Teatrul Regina Maria din București, citește: *În jurul unui divorț*, poezie de G. Topârceanu.

Asul șezătoarei: Ion Minulescu, poetul simbolist, recită cu talent poeziile: *Cu toamna'n odaie*, *Echinox de toamnă*, *Romanță fără ecou și Aquarele*.

Șezătoarea e încheiată de dl Vladimir Nicoară, cu schița: *O mică chetă*.

Un cuvânt de laudă pentru publicul arădan, care a participat într'un număr mare.

+ Dr. Aurel Lazăr.

Unul după altul stâlpii ce susțin catapeteazma neamului se prăbușesc. Din rândurile luptătorilor de ieri și a patrioților, rând pe rând se desprinde câte unul, cade și dispare.

De data aceasta a căzut încă unul.

Primarul municipiului Oradea, Dr. Aurel Lazăr, a trecut la cele eterne în vârsta de 59 ani.

Fostul șef de resort pe vremea Consiliului dirigent, deputatul din aproape toate guvernările, vicepreședintele Camerei din ultima sesiune a Parlamentului și primarul, până în ultima zi, a orașului Oradea, a

trecut dela noi în altă împărăție, la Stăpânul de veci.

Prin moartea sa, Biserica noastră pierde pe unul dintre bunii săi fii, iar neamul pe un vrednic conducător.

Născut la 1872 în Oradea, a studiat în orașul său natal și apoi la Budapesta. A luat parte, — în rândurile tineretului român de pe atunci, — la toate mișcările de renaștere națională. Sub fosta stăpânire ungară a participat la toate luptele noastre naționale de după 1900. — Iar astăzi, după ce neamul recunoscător l-a trecut prin toate demnitățile, — se desparte de noi, ca să dea seama în fața Atotputernicului că „luptă bună a luptat“.

La mormântul Drului Aurel Lazăr depunem și noi o lacrimă.

† Preotul Mircea Anghel.

În ultimul moment primim încă o știre dureroasă. Preotul-capelan Mircea Anghel din Zărand, după o scurtă suferință, și-a dat sufletul în mâinile Creatorului, Joi în 20 Noembrie, în spitalul de stat din Arad.

Abia decurând venise la Arad cu un morb, la aparență neînsemnat, care însă l-a răpus decurând.

Este unul dintre preoții tineri, care a știut să-și câștige simpatia credincioșilor săi, prin vrednicia sa ca preot.

În urma lui rămâne văduva cu un orfan.

Dumnezeu să-l așeze acolo, unde servii săi se odihnesc!

INFORMAȚIUNI.

Un dar pentru M. S. Regele Carol II. Cu prilejul serbărilor Universității din Cluj din luna trecută, M. S. Regele Carol II a primit un dar plăcut. Anume o femeie pricepătoare în pictură i-a dat un tablou (chip zugrăvit), în care se poate vedea M. S. Regele Carol II alături de fata Mudura, fiică de sătean, care cea dintâi a dat Regelui de băut dintr'un ulcior (vas) de pământ, atunci când cu aeroplanul a sosit în țară, astă vară, ca să se așeze în scaunul domniei țării noastre, după ce patru ani a fost silit să trăiască în străinătate.

Tabloul este deci o amintire plăcută și scumpă pentru Regele nostru.

Ispravă de sălbatici. În cimitirul comunei Ruginoșu, s'a făcut zilele trecute o descoperire: Câțiva săteni venind la Caransebeș, au observat în cimitir o groapă săpată proaspăt. Bănuind că e ceva la mijloc, s'au apropiat de mormânt. Ceeace li s'a înfățișat ochilor a fost groaznic. Un mort gol, intrat în putrezire, lăsat neîngropat. Ce se întâmplase? Săteanul Tranda Corneanu murise și cu o zi mai înainte fusese îngropat. Peste noapte tâlharii, cari din nenorocire au rămas până acum necunoscuți, l'au desgroapă, jefuindu-l de hainele cu care era îmbrăcat, lăsându-l gol.

Zestre împărătească. Am scris și noi la vreme că Regele Boris al Bulgariei s'a logodit cu princesa Giovanna a Italiei. Se vestește acum că domnița italiană va primi o zestre de un milion lire italiene, ceeace în bani de-ai noștri face 8 și jumătate milioane lei.

„ARADUL“. Anunțăm cu bucurie că, societatea „Infrățirea“ din Arad, a început să scoată un ziar săptămânal, numit „Aradul“. Aradul No. 1 și 2 se prezintă bine; este scris și redactat de cei mai buni mânători ai condelului din orașul nostru.

Dorim ca „Aradul“ să fie un nou far de lumină aici la frontierele de vest ale patriei. Și încă ceva: să aibă viață mai lungă ca alte ziare, cari s'au părăndat aici dela înfăptuirea României mari. Societatea „Infrățirea“ ne este garantă.

Serbarea vitejei. În ziua de 8 Noembrie a avut loc la castelul Peleş din Sinaia, sub președinția M. S. Regelui Carol al II-lea, tradiționala serbare a purtătorilor decorației Mărei Viteazii. Au luat parte toți bravii luptători purtători ai acestei decorații, precum și drapelurile regimentelor decorate cu această înaltă decorație.

Ocârmuirea țării noastre, văzând cât de mult suferă plugarii din pricina prețului scăzut al cerealelor, se gândește să ia o seamă de măsuri pentru ca plugarii să poată câpăta un preț mai bun cel puțin pentru grâul ce se vinde în cuprinsul țării. Deși lucru acesta nu este tocmai ușor, totuși, să sperăm că se va găsi un leac potrivit.

Marele sfat al Arhierilor noștri, cari s'au adunat la București, a rugat ocârmuirea ca, înainte de a se face economii în banii ce Statul dă pentru trebuințele bisericii noastre ortodoxe, să restabilească mai întâi dreptatea și cumpăna dreaptă a ajutoarelor ce dă tuturilor bisericilor.

La vlădicia cu numele confiscat al „Maramurășului“ a ajuns clarisimul dela foala blăjană *Unirea*, Dr. Alexandru Rusu. Așa spun gazetele, și tot așa vestește organul oficios dela Blaj, spunând că directorul său se desparte cu ziua de 11 Octomvrie a. c. de redacția în care, zece ani de zile, a muncit prin „scrisul viu și cumpănit“ (?), hotărât (?) și la nevole *îndrăzneț*, — noi zicem chiar foarte îndrăzneț în notițe trimise la adresa bisericii ortodoxe, și în schimb, docil și supus într-o risipă tămăierii guvernărilor actuali. Aceștia, la rândul lor, l-au și răsplătit cu un scaun vlădicesc, spre nu puțină desolare a celorlalți clarisimi concurenți, ca b. o. Coltor și alți candidați, preoți cari făc doar aceeași politică de partid. *Unirea*, „cumpănitului“ și „îndrăznețului“ director și redactor Dr. Alex. Rusu rostea aspre învinuiri, când unele din episcopii ortodoxe erau ocupate pe urma serviciilor aduse politicii militante de partid; — iar astăzi? Iată-l pe Rusu înălțat, — *tocmai pe urma serviciilor de același fel*, — la scaunul episcopesc, ilegal înființat, la care a râvnit prin gazeta ce a condus. Incolo, scrisul său la *Unirea*, foarte bisericesc, a fost mai mult lumesc și certăreț, decât serios și bisericesc.

Parohii vacante.

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa a doua din Cicir, protopopiatul Aradului, în conformitate cu rezoluțiunea Veneratului Consiliu Eparhial No. 6271/930, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”.

Venitele parohiei sunt:

1. Folosința sesiei parohiale și a grădinii parohiale.

2. Relut de bir dela epitropia parohială 5000 Lei anual.

3. Stolele legale.

4. Intregirea de salar dela Stat.

Alesul suportă toate impozitele după beneficiul parohial.

Cererile de concurs, ajustate cu documentele necesare și adresate Consiliului parohial din Cicir, se vor înainta P. On. Oficiu Protopopesc din Arad, iar reflectanții, după înștiințarea protopopului tractual, se vor prezenta în sfânta biserică, spre a-și arăta dexteritatea în rituale și oratorie.

Cei din altă eparhie se vor putea prezenta în parohie și la concurs numai cu învoirea P. S. Episcop al Aradului.

Consiliul parohial ort. rom. din Cicir.

În înțelegere cu (ss) Traian Văflanu, protopop.

—□—

3—3

Conform ordinului Veneratului Consiliu eparhial ort. român nr. 6478/1930, pentru îndeplinirea parohiei a II-a din Seceani, protopopiatul Vința, se publică din nou concurs, cu termen de 30 zile dela prima apariție în organul diecezan „Biserica și Școala”

Venitele parohiei sunt:

1. Sesiunea parohială.

2. Casa parohială.

3. Birul legal.

4. Intregirea dotației preoțești dela Stat.

5. Stolele legale.

Alesul va catehiza elevii școalelor primare din loc, fără nici o remunerație dela comuna bisericască și va achita toate impozitele după beneficiul parohial.

Parohia este de clasa I. (primă).

Reflectanții din alte dieceze numai cu învoirea P. Sf. Sale Părintelui Episcop pot concura.

Recursele ajustate cu documentele necesare și adresate consiliului parohial ort. rom. din Seceani, se vor înainta în termenul concursului Oficiului protopopesc ort. rom. din Vința, iar reflectanții se vor prezenta, observând dispozițiile §-ului 33. din Regulamentul pentru parohii, în sf. biserică din Seceani, pentru a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie.

Consiliul parohial ort. român din Seceani.

În înțelegere cu: Sava Tr. Seculin protopop ort. român.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa primă din Semlac, devenită vacantă prin mutarea preotului Corneliu Vuia la parohia ort. rom. din Timișoara-Elisabetin, prin aceasta, la ordinul Ven. Consiliu Eparhial Nr. 6623/930, se publică din nou concurs cu termen de

30 zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”

Venitele sunt: 1. Una sesie parohială, pământ arător, 2. 400 stg. □ intravilan grădină, 3. 400 Lei bir parohial, 4. Stolele legale, 5. Eventuala întregire a salariului dela Stat, 6. Cortel în edificiul școlii confesionale bătrâne. Alesul va fi obligat a catehiza elevii ortodocși dela școalele primare din loc și va suporta toate dările după beneficiul împreunat cu această parohie.

Doritorii de a reflecta la această parohie sunt poftiți ca recursesle adresate Consiliului parohial din Semlac, ajustate regulamentar, să le înainteze oficiului protopopesc din Arad în termenul concursual, în care restimp, pe lângă respectarea dispozițiilor cuprinse în § 33 din Regulamentul pentru parohii, vor avea să se prezinte în Sf. Biserică din loc, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie. — Cei cu bacalaureat de liceu vor fi preferați. Cei cari vor fi din altă dieceză, vor avea să dovedească, că pentru a putea recurge au consimțământul P. S. Sale Părintelui Episcop Diecezan din Arad.

Consiliul parohial ort. rom. din Semlac.

În înțelegere cu Traian Văflanu m. p. protopop.

—□—

1-3

No. 6580/1930.

Conform rezoluțiunii Ven. Consiliu Eparhial cu Nr. 6580/1930, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în org. of. „Biserica și Școala”, pentru îndeplinirea postului de paroh la parohia a II-a din Pâncota, devenită vacantă prin pensionarea parohului Filip Leuca, Parohia este de clasa I.

Venitele sunt: 1. Una sesie parohială pământ arabil, 2. Locuință în fosta școală confesională de lângă Sf. Biserică, cu grădină. 3. Relut de bir Lei: 300 anual dela epitropia parohială. 4. Stolele legale. 5. Intregirea dotației dela Stat.

Alesul va fi obligat: a predica, când este de rând la serviciu, a catehiza la școalele cari i se vor designa, fără altă remunerație, a suporta toate impozitele după beneficiul împreunat cu acest post. Parohia fiind de clasa I-a, dela reflectanți se cere cvalificațiune de clasa primă.

Doritorii de a ocupa această parohie sunt poftiți ca recursesle ajustate regulamentar, adresate Consiliului parohial ort. rom. din Pâncota, să le înainteze oficiului protopopesc ort. rom. din Șiria în termenul concursual, în care, pe lângă respectarea dispozițiilor cuprinse în § 33. din Regulamentul pentru parohii, vor avea să se prezinte în Sf. Biserică din Pâncota, spre a-și arăta destoinicia în cele rituale și oratorie. Cei din altă dieceză vor avea să producă — în scris — consimțământul P. Sf. Sale Părintelui Episcop diecezan din Arad.

Dat în șed. Cons. par. ort. rom. din Pâncota, la 2 Noemvrie 1930.

(ss) Filip Leuca

(ss) Gheorghe Morodan

președ. cons. par.

notarul cons. par.

În înțelegere cu: (ss) Mihail Lucașă ppresbiterul Șiriei.

—□—

1—3